

Doba, kdy bylo možné všechno: ZČU hostila autorské čtení knihy o školství po roce 1989

21.11.2025 - Michal Švec | Západočeská univerzita v Plzni

Autentické výpovědi pamětníků i historické dokumenty využívají ve své publikaci autoři Jiří Zounek a Oto Polouček. Snaží se tak čtenářům přiblížit spontánní změny základního školství v polistopadové době. Plzeňskému publiku knihu představili u příležitosti 36. výročí 17. listopadu.

Chaotické, ale nadějné. Takové byly podle autorů knihy Doba, kdy bylo možné všechno začátky transformace českých základních škol po roce 1989. Jiří Zounek a Oto Polouček z Masarykovy univerzity v Brně při tom vycházejí z rozsáhlého výzkumu zaměřeného na každodenní život českých základních škol v období těsně po listopadové revoluci, tedy v době, kdy do škol mířila svoboda i nejistota a kdy se instituce musely vyrovnat s mnoha změnami.

„Ty změny byly mnohdy živelné, chaotické... školy zajímalo hlavně to, co se dotýkalo jejich každodenního fungování – změny vedení, postoje k režimu. Ale záleželo na lidech, na různých školách to mohlo vypadat úplně jinak,“ řekl při autorském čtení v Plzni etnolog Oto Polouček. Připomněl tak, že i když si mnozí období revoluce spojují s euforií, generální stávkou či symbolickým cinkáním klíčů, samotné změny uvnitř škol byly mnohem méně přehledné.

Knihy Doba, kdy bylo možné všechno vychází z celkem osmi rozhovorů s pamětníky. *„Jsou vlastně náš datový materiál, soubor dat, s nimiž pracujeme v rámci našeho výzkumu,“* vysvětlil pedagog a spoluautor Jiří Zounek. Během čtení autoři představili všech osm rozhovorů. Publikum tak mohlo nahlédnout do reality tehdejší doby. Ta zahrnovala například improvizovanou výuku cizích jazyků, vznik školských úřadů, přechod škol na právní subjektivitu, vstup volného trhu do oblasti učebních pomůcek nebo proměny nejen vztahů s rodiči.

“Po sametové revoluci začala doba svobody, radosti, šílenství. Konečně mohu říkat, co chci, dělat, co chci, vyřídít si to, s kým chci. Bylo to hodně lidsky tvrdý. Lidi si vyřizovali účty z minulosti. Ať už oprávněně, nebo neoprávněně. Kdo byl v té době ředitel, tak to opravdu jednoduchý neměl, protože nevěděl, co s ním bude,“ citoval Zounek jednu z pamětnic. Podle Lucie Rohlíkové z Fakulty pedagogické ZČU dobu nejlépe vystihuje citace jiného pamětníka: *„Jsem rád za všechno, i za tu dobu předrevoluční... V těch špatných chvílích jsem nejlépe poznal lidi.“*

Kromě silných autentických příběhů nabízí publikace také přehled klíčových změn, které po roce 1989 zažívalo české základní školství. Ukazuje, jak se školy vyrovnávaly s dědictvím socialismu, jak vznikala nová školní kultura a jakou roli v tom sehrály improvizace, odvaha i nejistota.

Autorské čtení v Plzni bylo součástí festivalu Reflexe svobody. Společně ho zorganizovaly Fakulta pedagogická ZČU, Odbor celoživotního a distančního vzdělávání ZČU a město Plzeň. Záznam z akce bude v následujících týdnech dostupný na YouTube kanálu FPE.

<https://info.zcu.cz/Doba--kdy-bylo-mozne-vsechno--ZCU-hostila-autorske-cteni-knihy-o-skolstvi-po-roce-1989/clanek.jsp?id=8846>